

УДК 37.091.39

159.953-053.4

373.2.016

Прејледни научни рад

Примљен 11/8/2025

Прихваћен 12/1/2026

Doi:10.5937/metpra29-60766

Јелена Љ. Спасић¹

Универзитет у Крагујевцу, Факултет педагошких наука у Јагодини
Катедра за филолошке науке
Јагодина (Србија)

Слађана С. Станковић²

Јелена С. Јанчић³

Универзитет у Крагујевцу, Факултет педагошких наука у Јагодини
Катедра за дидактичко-методичке науке
Јагодина (Србија)

ИНТЕГРАЦИЈА РАЗВОЈА ГОВОРА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА КРОЗ ИНТЕГРИСАНЕ ВЕЖБЕ И ИГРЕ⁴

Сажетак: Предмет истраживања су могућности за интеграцију развоја говора и физичког васпитања у раду са децом предшколског узраста. Интегративни приступ један је од најважнијих елемената модернизације васпитно-образовне праксе на коме инсистирају и *Основе програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета*. У раду су дати примери интегрисаних активности који почивају на логичном и сврсисходном повезивању садржаја области развоја говора и физичког васпитања. Допринос рада огледа се у конкретним примерима испробаним у пракси, у оквиру интегрисаних планираних

1 jelenaspasic2410@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2811-5865>

2 sladjana.stankovic@pefja.kg.ac.rs, <https://orcid.org/0000-0002-7320-6822>

3 jelena.janciceva@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0008-1192-1338>

4 Реализацију овог истраживања финансирало је Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије (бр. Уговора 451-03-34/2026-03).

ситуација учења које у оквиру методичких практикума реализују студенти смера Васпитач у предшколским установама на Факултету педагошких наука у Јагодини.

Кључне речи: методика развоја говора, методика физичког васпитања, интеграција, интегративни приступ, предшколски узраст

УВОД

Програм предшколског васпитања и образовања *Године узлећа* дефинисан је као „флексибилни оквир којим се постављају основне вредности и начела која се конкретизују у специфичном контексту кроз експериментисање и иновације” (*Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja : Концепција Osnova programa – Godine uzleta*, 2018, стр. 7). Концепција основа програма заснована је на савременим теоријским поставкама о детињству као сензитивном периоду у ком долази до формирања неуронских мрежа и схватању детета као јединственог, целовитог, активног, креативног бића, које је пре свега биће игре (*Isto*, стр. 5–6). Стога је интегративни приступ један од најважнијих елемената модернизације васпитно-образовне праксе, који почива на логичном и сврсисходном повезивању различитих области, и развија креативни потенцијал детета да изрази себе кроз говор и покрет. Планирана ситуација учења треба да пружи могућност укључивања деце кроз разноврсне форме учешћа и истраживања, у које спада и упознавање различитих начина кретања, изражавања говором, покретом, звуком, драмским изразом, поштујући индивидуалне потенцијале сваког детета (*Isto*, стр. 24). С обзиром на чињеницу да су планиране ситуације учења из области развоја говора често статичне, интеграција развоја говора и физичког васпитања омогућава васпитачу да рад на развоју говора учини занимљивијим, динамичнијим, да боље мотивише децу и да кроз синкретизам звука и покрета активира и појача неуронску *умреженост* у дечјем уму.

Интеграција васпитно-образовних садржаја подстиче кооперативно учење и подразумева проблемско подучавање, као и „избор активности и садржаја у оквиру исте теме и у оквиру свих аспеката развоја” (*Vukobradović i Milinković*, 2020, стр. 100). Интеграција развоја говора и физичког васпитања предмет је бројних проучавања у свету већ више од деценије, док је код нас интеграција у предшколским установама део актуелне реформе васпитно-образовног процеса са којом се већина васпитача упознаје кроз остваривање програма *Године узлећа*. Интердисциплинарни приступ и тематско планирање кроз интеграцију различитих области васпитно-образовног рада дало је добре резултате у земљама које су већ реформисале курикулуме педагошких факултета, јер кроз коришћење алтернативних метода води целовитом знању (*Milosis*, 2006, стр. 182).

Интеграција физичког васпитања и говора у васпитно-образовном раду са децом узраста од четири до шест година доприноси бољим постигнућима деце у усменом и писаном говору (*Derri, V. et al.*, 2010). На интеракцију когнитивних и физичких процеса у раном детињству указује и истраживање у којем је проучаван утицај Монтесори животних вештина, које укључују координацију око-рука и фину моторику, јер је тестирање финих моторичких вештина показало да петогодишњаци у Монтесори вртићима показују на тесту боцкања значајно већу тачност, брзину

и доследну употребу доминантне руке (Bhatia, Davis, Shamas-Brandt, 2015). С друге стране, деца са специфичним језичким поремећајем узраста од четири до шест година, која имају потешкоћа с продукцијом исказа сложеније синтаксичке структуре који садрже речце и предлоге, уједно имају и слабије развијену крупну и ситну моторику (DiDonato Brumbach & Goffman, 2014, str. 12).

Преглед савремених истраживања у свету указује на то да развијеност крупне и ситне моторике позитивно корелира с развојем говора од рођења до пете године, а највећа ограничења постоје у погледу утврђивања сложених механизма који леже у подлози моторичко-говорних каскада у дечијем развоју (Gonzalez, Alvarez, Nelson, 2019). Развој способности седења на узрасту око трећег месеца корелира с каснијим развојем рецептивног речника (Libertus & Violi, 2016, str. 6). На узрасту од треће до пете године постоји висока и стабилна корелација између језичких и моторичких способности, како општих тако и финих моторичких способности (Wang et al., 2014, str. 6). Најсавременија проучавања мапирања мозга путем директне електростимулације указују на неуролошке темеље повезаности говора и моторичности горњих екстремитета (Rech, Wassermann, Duffau, 2020). Успорени развој fine моторике на узрасту од шестог месеца до друге године корелира са слабије развијеним експресивним говором са навршене три године (Choi et al., 2018, str. 8). Када са децом предшколског узраста развијамо специфичне типове fine моторике шаке и прстију, пружамо подршку и њиховом каснијем школском успеху. Истраживање спроведено на великом узорку деце нижег социоекономског статуса показује да је степен развијености fine моторике писања и прецртавања (прецртавање слова, објеката и цртање једноставних објеката) јак предиктор успеха у писању и математици у раном школском узрасту, док fine моторички задатак манипулисања објектима (преклапање, грађење куле, низање на жицу) не показује тако јаку корелацију са каснијим школским успехом (Dinehart, 2013, str. 155). Реедукација психомоторике која подразумева интегрисање логопедског третмана са стимулацијом „моторике читавог тела у општој хармонизацији координације и финој диференцијацији циљаних секвенцијалних моторних активности” (Томić К. и Marković, 2015, str. 176) може дати добре резултате у третману развојне вербалне диспраксије⁵, али и других говорних поремећаја. Развој говора има централну улогу током првих година живота, па се скринингом говорног развоја кроз интегрисане задатке може проценити и слух, као и говорна моторика, управо због вишеструко одређене природе говора (Frezzato R. C. et al., 2017, str. 5).

Такође, истраживања у свету показују да је кроз интеграцију физичког васпитања и учења страног језика у средњим школама смањен ниво анксиозности при комуникацији на страном језику, што је резултирало бољом мотивацијом и већим самопоуздањем при активном спонтаном говорењу на страном језику (Lamb & King, 2020, str. 529).

Иако је тематско планирање и интеграција садржаја у припремном предшколском програму отпочело кроз пројекат давне 2006. године⁶, у пракси су уочене потешкоће у реализацији

5 Развојна вербална диспраксија је поремећај експресивног говора који захвата секвенцијалне говорне покрете који учествују у продукцији смисленог говора, неуроразвојни поремећај прецизности и конзистентности покрета говорног апарата помоћу којих изговарамо гласове (Томić К. и Marković, 2015, str. 170).

6 „Пројекат ‘Тематско планирање и интеграција садржаја у припремном предшколском програму’ заснован је на Општим основама предшколског програма (Службени гласник Републике Србије, Просветни гласник, година

интеграције садржаја. Указано је на недостатак комуникације између школа и вртића и недовољно ослањање на знања о деци која поседују васпитачи, непостојање евиденције о напредовању сваког детета (нема портфолија у већини школа, као ни материјалних доказа којима се документују искази о детету у портфолију), као и чињеница да се неки садржаји на истоветан начин реализују у припремном предшколском програму и првом разреду основне школе (Malešević, 2009, str. 791).

Кроз традиционалне покретне дечје игре с певањем, које су део наше народне културе, деца развијају своје језичке и музичке способности, а уједно задовољавају своју потребу за кретањем, па се кроз програмирано вежбање традиционалних игара потпомаже дечји физички и психички развој (Živkov i Pavlov Milanović, 2018, str. 117). Међутим, савремени приступ предшколском васпитању и образовању нуди нам далеко више могућности од примене традиционалних игара.

С циљем унапређења свих нивоа образовања у Србији, неопходно је селекутовати талентоване и мотивисане будуће васпитаче, подизати ниво квалификација код постојећег кадра и имплементирати нове идеје које су у складу с образовном реформом (Maghnoou et al., 2020, str. 36). С обзиром на чињеницу да највећи број васпитача који су у радном односу самообразовањем стиче знања о језичким играма (Šljivovac, 2023, str. 103), а постојећи приручници не дају довољно примера интегрисаних игара и активности, примери интегрисаних игара и вежби који следе могу значајно допринети унапређењу праксе у предшколским установама.

ПРИМЕРИ ИГАРА ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ РАЗВОЈА ГОВОРА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА

Приликом осмишљавања интегрисаних активности треба водити рачуна о узрасним карактеристикама, односно о стадијуму језичког развоја и степену развијености физичких способности конкретне групе деце. На основу увида у методичку праксу, издвојили смо врсте интегрисаних игара које су погодне за рад са различитим васпитним узрастима деце у предшколским установама. Игре које наводимо у наставку рада коришћене су током интегрисаних часова вежби из методике развоја говора и методике физичког васпитања на трећој години основних академских студија смера Васпитач у предшколским установама на Факултету педагошких наука у Јагодини, као и у интегрисаним планираним ситуацијама из методичког практикума развоја говора и методичког практикума физичког васпитања.

Игре прстићима за млађу васпитну групу

У оквиру интеграције говора и физичког васпитања, графомоторичка вештина се развија кроз игре прстићима, које прате стихови о различитим темама које се обрађују у предшколским установама, чиме се поред вежби за веште прсте развија и свест о рими. Такође, кроз римоване игре прстићима развијамо и свест о слоговима, јер сваки слог прати сукцесивна измена положаја

LV, број 14 од 15. новембра 2006, Београд), савременим методичким концепцијама и развојним карактеристикама деце овог узраста” (Malešević, 2009, str. 790).

шаке и прстију (Osmanova, 2010). Игре прстићима можемо користити с различитим узрастима, али су посебно погодне за млађу васпитну групу. Наводимо неколико примера за игре прстићима које васпитач изводи са децом тако што показује игру, а деца му се придружују.

Кућица

(Врхове прстију обеју руку спојимо, дланови у косом положају образују „кућицу“, тј. кров.)

Спо-ји-ли смо ру-чи-це,
Е-во на-ше ку-ћи-це.
Ку-ћа и-ма кров,
цр-вен је и нов.

раскорачни став, руке у предручењу савијене
чучањ, руке су у истом положају у узручењу
вратимо се у почетни положај
чучањ, руке су у истом положају у узручењу

Зека

(Усправљена рука, мали и домали прст скупљени, кажипрст и средњи прст испружени нагоре као „уши“, палац примакнут домалом прсту, покрети руке горе–доле из корена шаке прате ритам слоговања.)

Ска-че зе-ка,
скок-скок-скок.
Бе-жи зе-ка,
хоп-хоп-хоп.

лагани суножни поскоци у месту
три суножна поскока унапред
скип у месту
три суножна поскока унапред

Покретно-говорне игре за средњу васпитну групу

Језичке игре интегрисане с покретом представљају другу етапу главног дела интегрисане активности за развој говора и физичког васпитања. У овим играма акценат стављамо на изговор гласова *с*, *з* и *ш* у различитим позицијама, као и на крупну моторику.

Игре као што су школице, гађање чуњева, скакање удаљ, друштвене игре с талонима и коцкицама организујемо уз помоћ сликовног материјала на ком су представљени појмови у чијем називу постоје гласови *с*, *з* и *ш*. Без обзира на вид организовања игре, важно је да постоји јединство покрета (померања фигурице, бацање коцкице, скока), изговора гласа и слике. Интеграцијом визуелног, аудитивног и кинестетичког стимулуса стварамо трајнија знања код детета. Важно је, такође, да васпитач јасно, наглашавајући изговор одређеног гласа и гледајући у дете, најпре каже шта је на слици, па тек онда дете понови, а за њим и цела група.

Покретно-говорна игра за изговор гласа *с* у различитим позицијама може се осмислити као игра школице. На школици нацртамо појмове чији називи садрже глас *с* на почетку, у средини и на крају. На располагању су нам различите речи-предмети, односно једноставне, деци познате речи које се могу визуелно представити: сат, сир, сунце, сека, сто, осмех, ексер, свиња, кактус, убрбус, украс.

Број поља и начин скакања одређујемо према могућностима деце. Када дете стане на неком пољу, васпитач изговара назив нацртаног појма, а дете понавља за њим. Потом цела група понови заједно. Наредног дана се играмо гађања чуњева на којима су залепљене картице с нацртаним појмовима који у називу садрже глас *с* у почетној, средишњој и завршној позицији. Поређамо седам чуњева на којима су залепљене илустрације за речи које садрже *с* у три различите позиције, а уклапају се у тему актуелног пројекта.

На исти начин организујемо и игру гађања чуњева, на пример за глас *з*, а на чуњеве лепимо картице с нацртаним појмовима. Изаберемо неке од понуђених, до 10 њих:

зека, замак, зима, зуб, зид, зоб;
коза, лепеза, возач, ваза, фазан, узде;
воз, витез, пекмез, кавез, Кинез, вез;
грозд, здраво, узде, јазбина, значка, звезда, злато.

Наведених 25 појмова можемо искористити за игру са таблом од 25 поља (5 x 5). У сваком пољу је уцртан по један појам са гласом који вежбамо. За ову игру нам је потребна коцкица. Петогодишњаци бацају коцкицу и након што васпитач изговори назив поља на који је коцкица пала, дете понавља, а потом понавља цела група. Затим дете каже који је број добило бацањем коцкице (ако не зна да каже, помаже му васпитач). Одлази до предвиђене линије (нпр. ивица тепиха) и скаче удаљ онолико пута колико је тачкица било на коцкици. Победник је дете које је најдаље доспело од почетне тачке.

Према сличном принципу осмишљавамо игре за глас *с* и *ш*. За глас *с* користимо појмове нацртане на картицама, талонима за игру, и сл.:

санке, сунце, сека, сир, сова, сенка, сандале, сапун, салата, салама, сок, сом, соко;
осица, бисер, прасе, каса, касица, кеса, песак, коса, гусан, талас, лисица, високо;
купус, ананас, пас, гас, нос, кос, бос, аутобус, глас, јутрос, ноћас, штрас, вис, рис;
снег, слава, стопало, стакло, свила, скок, сладолед, слика, сликар, слатко, скакавац;
гуска, фластер, бесна, тесна, осмех, тесто, радостан, уско, ниска, вриска.

За глас *ш* користимо појмове који се могу јасно нацртати на школицама, картицама за чуњеве, табли од 25 поља или табли налик оној за *Човече, не љући се*, при чему бисмо речи распоредили тако да након старта крећу појмови с гласом *ш* на почетку, потом с гласом *ш* у средини, па на крају.

Изговарамо речи у којима је *ш* на почетку речи испред сугласника: школа, шљива, шлаг, штала, шпорет, шпајз, шмрк, Штрумпф, шницла, штос, штука. Вежбамо изговор речи са гласом *ш* у средини речи између самогласника: уши, луша, ноша, мушица, вашар, кошуља, вашар, шаша, шашав, пушач, душа, бушан, руши. Следећа група речи за вежбу су оне у којима је *ш* на крају речи, као што су речи: миш, добош, кокош, пијеш, једеш, сутлијаш, скијаш, кочијаш, хармони-каш, богаташ, ваш. Увежбавање изговора гласа *ш* завршавамо речима са гласом *ш* у средини речи у комбинацији са сугласницима: шимшир, лишће, ушће, трешња, вишња, крушка, вашка, трошкови, прашкови, мишка.

Фонетска гимнастика за глас л за старију васпитну групу

Фонетска гимнастика чини систем вежби за стимулисање развоја говора путем одабраних покрета (Ivković et al., 2004, стр. 51–84), а лако се може тематски уклопити и проширити у покретно-говорну игру Spasić, 2022, стр. 27–28). Применом програма фонетске гимнастике и fine моторике у раду са децом предшколског узраста може се значајно унапредити фина моторичка интеграција и мануелна спретност (Stanković, Spasić, Petrović, 2022, стр. 221).

Истраживање новијег датума показује да велики број деце у години пред полазак у школу неправилно изговара гласове (Spasić, Krunić, Nikolić, 2025, стр. 47). Правилна артикулација гласа л представља изазов за велики број петогодишњака и зато у старијем васпитном узрасту треба увежбавати његову артикулацију кроз вежбе фонетске гимнастике:

Прва вежба: Деца стоје у кругу, васпитач је у средини круга и показује покрете, позивајући децу да понове са њим. Изговарају *ла-ла-ла-ла-ла* уз кретање укруг с поскакивањем с једне на другу ногу.

Друга вежба: Деца стају у полукруг. Раскорачни став, руке у узручењу (подигнуте изнад главе) и иду у предручење (испред) уз вијугаво кретање шаке док изговарају *ле-ле-ле-ле-ле*.

Трећа вежба: Руке на боковима, уз увртање трупа лево-десно изговарају *ло-ло-ло-ло-ло*.

Фонетска гимнастика за глас р за предшколску васпитну групу

Глас *р* има најсложенију артикулацију од свих гласова у српском језику, јер је *р* вибрант, па дете мора имати развијене језичне мишиће и бити свесно положаја језика, а мора да овлада и извођењем брзих покрета језиком, којима се производи вибрација. Правилан изговор гласа *р* треба подстицати кроз разнолике активности, а како су саме вежбе изговора статичне и заморне за децу, деца радије и активније вежбају артикулацију кроз фонетску гимнастику:

Прва вежба: Раскорачни став, раширене руке, праве кругове рукама и изговарају *ѡр-ѡр-ѡр-ѡр-ѡр*.

Друга вежба: Седе на поду и рукама опонашају окретање волана уз изговор *ѡрм-ѡрм-ѡрм-ѡрм-ѡрм*.

Трећа вежба: Седе на поду с раширеним ногама и додирују рукама стопала уз изговор *ра-ра-ра-ра-ра*.

ИНТЕГРИСАНЕ ГОВОРНЕ ИГРЕ НА ПОЛИГОНУ ЗА СТАРИЈУ И ПРЕДШКОЛСКУ ВАСПИТНУ ГРУПУ

Позитивна страна примене полигона као методе у раду на развоју физичких способности деце предшколског узраста јесте то што садржи највише природних облика кретања, различитих варијанти и различитог нивоа сложености. Применом полигона првенствено утичемо на усавршавање координативних способности, и то на развој крупне моторике и моторичких

способности (брзине, снаге, прецизности, спретности и равнотеже). Полигон је састављен од природних облика кретања, као што су ходање, скакање, трчање, гађање. Природни облици кретања су моторички програми који омогућавају успешно савладавање простора, препрека, отпора и успешну манипулацију објектима. Ове вештине су корисне и важне за развој основа моторике на којима се касније могу градити комплексне и захтевне моторичке вештине.

Навешћемо неколико примера за примену интегрисаних игара на полигону у оквиру пројектног приступа, које су студенти Факултета педагошких наука испробали у пракси, кроз сарадњу са ПУ „Пионир“ у Јагодини.

ИНТЕГРИСАНИ ПОЛИГОН У ОКВИРУ ПРОЈЕКТА *Музички инструменти*

Децу упознајемо са звуцима и изгледом различитих инструмената кроз извођење камишибаји представе *Пеца и циркуски оркестар*, настале према звучној књизи *Мејали ле Иш*, у издању Креативног центра. Говоримо деци да пажљиво слушају и обратe пажњу на инструменте који се помињу у причи. Потом следе четири интегрисане игре на полигону.

Прва игра – Игра антонима (добацивање лоптом)

Васпитач говори деци да се ухвате за руке и да формирају круг. Потом сва деца седају на под. Васпитач седа у средину и котрља лопту ка једном детету изговарајући реч, а дете треба да изговори реч супротног значења, а потом врати лопту васпитачу.

Антоними који се кристе у игри:

тихо – гласно

брзо – споро

високо – ниско

мекано – тврдо

срећно – тужно

лако – тешко

јако – слабо

дуго – кратко

први – последњи/задњи

Друга игра – Ход по жици

Васпитач лепи „жицу“ (лепљиву траку, у облику криве линије) по којој ће деца ходати. Са стране „жице“ поставља чуњеве са ознакама гласова *л, ц, ћ, ч, ш, с* (ово је група гласова за старију васпитну групу, а за децу у години пред полазак у школу користимо гласове *р, ђ, џ, љ, њ* и *ч*). Деца добијају задатак да ходају по „жици“ и када дођу до означеног чуња, изговарају што више речи које почињу тим гласом, крећући се ка следећем чуњу.

Трећа игра – Школица

На под се поставља школица у коју су уцртани појмови из приче (*Пеца, циркус, музика, ѿрајез, ѿишица, завеса, сан, ној, ѿуска, чизмице*). Најпре васпитач демонстрира игру. Деца имају задатак да баце каменчић, одскакућу до поља на које каменчић падне и ту стану. Када стану на поље, именују појам који се налази на том пољу и након тога васпитач поставља питање детету на који глас почиње та реч (старија група одређује први глас у речи, а деца у години пред полазак у школу могу одредити завршни глас).

Четврта игра – Препреке

Васпитач говори деци да је њихов први задатак прелажење препрека. У кутији су картице на којима су представљени музички инструменти (кларинет, жица, труба, тромбон, туба, бенцо, бас, дубањ, добош, чинеле), а у корпи су лоптице. Деца су подељена у две екипе.

Прва препрека – суножан скок у први обруч, разножан скок у други и трећи обруч

Друга препрека – прескочити палице

Трећа препрека – заобићи чуњеве

Четврта препрека – прелажење преко клупе/греде

Деца треба да пређу полигон на чијем се крају налази корпа са лоптицама, кутија са картицама и празна кутија у коју ће убацивати лоптице. Када пређу полигон, деца извлаче једну картицу и именују појам који се налази на њој. Затим, деле реч на слоге (мање делове), изброје колико их има и узимају толико лоптица из корпе (предшколци могу делити и на гласове и пребројавати их). На крају их убацују у празну кутију. Када дете заврши задатак, враћа се у свој тим, додирује следећег друга/другарицу и стаје на крај колоне. Следеће дете може да крене тек након што га претходно додирне.

Прелажење полигона прво демонстрира васпитач, уз објашњавање правила. Након демонстрације деца прелазе полигон.

Интегрисани полигон у оквиру пројекта *Шума блиста, шума ѿева*

Као увод у интегрисане игре, деци рецитujemo песму „Шумски вртић“ Ј. Јовановића Змаја, уз илустрације у виду стрип-приче.

Прва игра – Ухвати лопту (називи младунаца)

Васпитач најављује игру у којој деца добијају задатак да ухвате лопту која им је бачена и изговоре назив младунчета животиње коју им ми задамо.

Децу позивамо да се ухвате за руке и тако направе круг и затим да седну на тепих. Прва два примера показујемо ми, а након тога укључујемо децу:

Велики је медвед, мало је... (мече)

Велики је пуж, мало је... (пужче)

Велика је лисица, мало је...

Велика је мачка, мало је...

Велика је жаба, мало је...
Велики је врабац, мало је...
Велики је жеж, мало је...
Велики је зец, мало је...
Велика је веверица, мало је...
Велика је срна, мало је...

Друга игра – Чуњеви и скокови (смисли реч на глас)

Деца се деле у парове тако да она с добром моториком гађају чуњеве, а она с богатијим фондом речи смишљају речи и скачу. Сваки пар добија своје обележје (жути круг, плави квадрат, црвени троугао, зелени правоугаоник, љубичаста звезда) изрезано од колаж-папира, које лепи на одећу. Група *Чуњеви* стоји у врсти наспрам поређаних чуњева и гађа чуњеве на којима су залепљена штампана ћирилична слова: Л, Ц, Ђ, Ч, Ш и С (критични гласови за старију васпитну групу, а за децу у години пред полазак у школу користимо критичне гласове за тај узраст). Група *Скокови* стоји у врсти у другом делу собе и чека. Када дете из групе *Чуњеви* погоди чуњ, васпитач гласно каже глас написан на чуњу. Дете са истим обележјем из групе *Скокови* каже што више речи које почињу на тај глас, и за сваку реч скочи једном. Побеђује онај пар који има највише скокова, то јест, чији је скакач најдаље одмакао од почетне позиције.

Трећа игра – Школице (риме)

На под је залепљена школица са појмовима из песме „Шумски вртић“ (*шума, вртић, цвеће, њрава, медведић, врабац, лија, меца, зец, њуж*), а деца имају задатак да баце коцку, кажу који су број добили и скоче толико за тај број поља. Када стану на поље, најпре васпитач именује појам, затим дете треба да понови назив појма на који је стало и након тога смисли реч која се лепо слаже (римује) са задатом речју. Пре почетка игре васпитач демонстрира на који начин се изводи игра.

Четврта игра – Препреке (слогови)

Деци говоримо да имају задатак да пређу препреке које се налазе испред њих (Прилог 4), из кутије извуку картицу, именују појам и поделе реч на мање делове (слогове), преброје колико делова има реч, узму из корпе онолико лоптица колико делова има реч, и убаце их у кутију која се налази на крају. Васпитач демонстрира, а након тога полигонске препреке прелазе деца. Деца се деле у две или три групе (колоне) (у зависности од броја деце), а потом добијају задатак да што пре пређу све препреке, узму одговарајући број лоптица и убаце их у кутију. Када први играч из колоне пређе све препреке и убаци лоптице у кутију, брзо се враћа, додирује друга и стаје на зачеље колоне. Када додирне друга, он може да крене.

ИНТЕГРИСАНИ ПОЛИГОН У ОКВИРУ ПРОЈЕКТА *Кућа*

Изводимо камишибаји представу насталу према поеми *Зунзарина ѿалайѿа* Б. Црнчевића. Следи кратак разговор о одгледаној представи.

Прва игра – Котрљамо лопту (антоними)

Децу распоређујемо једне наспрам других у форми цикцак и седају у турски сед, њихов задатак је да другару откотрљају лопту и изговоре антониме:

лако – тешко
лепо – ружно
ново – старо
тихо – гласно
млад – стар
слаб – јак
танко – дебело
ситна – крупна
меко – тврдо
црно – бело
дан – ноћ
лето – зима
истина – лаж
горе – доле
срећа – несрећа
згода – незгода

Друга игра – Скокови и гласови

Васпитач заједно са децом поставља обруче у форми линије, а у сваком обручу се налази слика појма из представе која ће бити прекривена. Деца ће бити подењена у две групе и треба из кутије да извуку папирѿ на ком ће бити број (и цифра и тачкице), па уколико знају, треба да кажу који су број извукли, а уколико не знају, број ће утврдити пребројавањем тачкица након чега скачу за толико поља. Када дођу до одређеног поља, треба да открију папир и изговоре шта виде на слици, а затим издвоје иницијални глас (почетни глас). Када сва деца прођу, изговоре појам на који су стали и одреде почетни глас у речи, игра се завршава.

Трећа игра – Локвањи (ономатопеје)

На поду су залепљени локвањи, а деца треба да скачу као жабе. Приликом сваког скока треба да опонашају оглашавање жабе, уз измене начина оглашавања (прво као мала жаба [пискавим гласом], потом као мама жаба, а затим и као тата жаба [дубоким гласом]).

Четврта игра – Скаче зека (асоцијације)

У наредној игри задатак деце јесте да скакућу као зечеви из обруча у обруч (колико пута ће скочити одлучује се тако што ће извучити папире из кутије као у другој игри). У обручевима су залепљене слике на којима су различити појмови из представе. Деца треба да открију те слике и да кажу на шта их подсећају (нпр. зец их подсећа на шаргарепу, ћуп их подсећа на вазу за цвеће...).

Деци говоримо да треба из кутије да извуку картицу, именују појам и поделе реч на мање делове (слогове), преброје колико делова реч има, да ударе дланом о длан колико има слогова, потом могу да пуцкетају прстима, скоче, чучну. Прво васпитач демонстрира, а након тога то раде деца.

Интегрисани полигон у оквиру пројекта

Саобраћај у мом граду

Васпитач приповеда деци причу „Јоца вози аутобус“ (адаптација приче „Јоца вози тролејбус“ Д. Лукића). Након разговора о доживљају приче, следе интегрисане игре на полигону.

Прва игра – Школице (почетни глас)

Игра у којој деца увежбавају дискриминацију почетног гласа. Школице су направљене од илустрација на којима се налазе превозна средства (аутомобил, аутобус, авион, воз). Дете треба да стане на поље и да изговори превозно средство на које је стало, на пример, А – аутомобил.

Друга игра – Чуњеви (изговор гласа *p*)

Кроз игру Чуњеви деца увежбавају артикулацију гласа *p*. Делимо им картонске тањире који представљају волан. Деца имитирају да возе неко превозно средство и обилазе чуњеве, током обилажења чуњева изговарају *дрм-дрм-дрм*; када заобиђу чуњеве, наилазе на семафор на којем је упаљено црвено светло и треба да закоче изговарајући *кр-кр-кр*; након кочења деца наилазе на обруч у који треба да ускоче и да изговоре *ш-р-р-р-а-с*.

Трећа игра – Ухвати лопту и смисли реч

Деца су распоређена у формацију круга, васпитач стоји у средини и баца деци лопту и каже назив неког превозног средства или другог саобраћајног појма. Када дете ухвати лопту, треба да подражава звук задатог превозног средства или да опише како изгледа задати појам, шта се с њим ради и сл. Потом треба да смисли назив за тај појам, којим би описао његов звук или изглед. Када изговори назив који је смислило, дете баца лопту васпитачу. Васпитач ће дати неколико примера: Аутомобил се чује *дрм-дрм*, па га можемо назвати *дрмдић*. Сирена аутомобила труби *шру-шру*, па јој име може бити *шрудих*. Светла на семафору жмиркају, трепћу, па их можемо назвати *жмиркавци* или *шрејшавци*. Деца даље именују сликовитим именима камион, мотор, издувне гасове, кружни ток и слично.

Четврта игра – Обручи и чуњеви (рима)

Деца имају задатак да набаце обруче на чуњеве. У сваком обручу је картица са нацртаним појмом (камион, семафор, раскрсница, саобраћајац, стоп, воз, мотор). Дете треба да именује појам са слике, каже реч која се лепо слаже (римује) са задатом речју и набаци обруч на чуњ. Уколико дете не може да пронађе риму, може да каже на шта га задата реч асоцира (шта му прво падне на памет када је чује).

Импликације за праксу

Будући да сазревање моторичких способности корелира с говорним развојем, интегрисани приступ развоју говора и физичком васпитању током сензитивног периода пружа васпитачима могућност да поспеше важне аспекте развоја какви су развој говора, развој крупне и ситне моторике. Новија истраживања показују да је управо узраст од треће до шесте године најзначајнији за мождано *умрежавање* кроз интегрисане задатке, јер се у том узрасту развој моторичких способности и развој говора преклапају и корелирају с каснијим школским успехом.

ЛИТЕРАТУРА

- Bhatia, P., Davis, A., Shamas-Brandt, E. (2015). Educational Gymnastics: The Effectiveness of Montessori Practical Life Activities in Developing Fine Motor Skills in Kindergartners. *Early Education and Development*, 26 (4), 594–607.
- Choi, B. et al. (2018). Development of fine motor skills is associated with expressive language outcomes in infants at high and low risk for autism spectrum disorder. *Journal of Neurodevelopmental Disorders*, 10 (14), 1–11.
- Coral, J., Lleixa, T. (2016). Physical education in content and language integrated learning: successful interaction between physical education and English as a foreign language. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 19 (1), 108–126.
- Derri, V., et al. (2010). Physical education and language integration: effects on oral and written speech of pre-school children. *The Physical Educator*, 67 (4), 178–186.
- DiDonato Brumbach, A., Goffman, L. (2014). Interaction of Language Processing and Motor Skill in Children with Specific Language Impairment. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 57 (1), 158–171. doi:10.1044/1092-4388(2013/12-0215)
- Dinehart, L. (2013). Associations Between Low-Income Children's Fine Motor Skills in Preschool and Academic Performance in Second Grade. *Early Education and Development*, 24 (2), 138–161.
- Frezzato, R. C. et al. (2017). Fine motor skills and expressive language: a study with children with congenital hypothyroidism. *Codas*, 29 (1), 1–7. doi: 10.1590/2317-1782/20172016064. PMID: 28300959.
- Gonzalez, S. L., Alvarez V., Nelson E. L. (2019). Do Gross and Fine Motor Skills Differentially Contribute to Language Outcomes? A Systematic Review. *Frontiers in Psychology* 10. doi: 10.3389/fpsyg.2019.02670. PMID: 31849775; PMCID: PMC6901663.

- Lamb, P., King, G. (2020). Another platform and a changed context: student experiences of developing spontaneous speaking in French through physical education. *European Physical Education Review*, 26 (2), 515–534.
- Libertus, K., Violi, D. (2016). Sit to Talk: Relation between Motor Skills and Language Development in Infancy. *Frontiers in Psychology*, 7, 1–9. DOI: 10.3389/fpsyg.2016.00475
- Maghnouj, S. et al. (2020). *OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education: Serbia, OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education*. Paris: OECD Publishing. Retrieved November 23, 2020. from www: <https://doi.org/10.1787/225350d9-en>
- Malešević, D. (2009). Thematic design and teaching contents integration in preschool curriculum. *Pedagoška stvarnost*, 55, 7–8, 790–802. [In Serbian]
- Mesaroš Živkov, A., Pavlov, S., Milanović, M. (2018). The influence of traditional songs and dances on children's motor development. *Inovacije u nastavi*, 31 (2), 108–118. [In Serbian]
- Milosis, D. (2006). Integrated approach in teaching physical education. *Inquiries in Sport & Physical Education*, 4 (2), 182–197.
- Osmanova, G. (2010). *150 finger games for developing fine motor skills and speech*. Zagreb: Planet Zoe. [In Croatian]
- Rech, F., Wassermann, D., Duffau, H. (2020). New insights into the neural foundations mediating movement/language interactions gained from intrasurgical direct electrostimulations. *Brain and Cognition*, 142. <https://doi.org/10.1016/j.bandc.2020.105583>
- Šljivovac, M. (2023). Phonological and phonemic awareness as a prerequisite for beginning reading and writing. *Metodička praksa*, 26 (1), 90–105. DOI: 10.5937/metpra2301090Q [In Serbian]
- Tomić, K., Marković, A. (2015). Application of psychomotor reeducation method in the treatment of developmental verbal dyspraxia. *TIMS Acta* 9, 169–177. [In Serbian]
- Wang, M. V. et al. (2014). The developmental relationship between language and motor performance from 3 to 5 years of age: a prospective longitudinal population study. *BMC Psychology*, 2:34, 1–10. <https://doi.org/10.1186/s40359-014-0034-3>
- Vukobradović, M., Milinković, J. (2020). The function of integrative approach in the initial understanding of spatial relations. *Inovacije u nastavi*, 33 (2), 97–111. [In Serbian]
- Fundamentals of Preschool Education Program – Years of Ascension*, Beograd: Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, 2018. <https://ecec.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2020/02/OSNOVE-PROGRAMA-.pdf>
- Spasić, J. (2022). *The language games in speech development*. Jagodina: Fakultet pedagoških nauka. [In Serbian]
- Spasić, J., Krunić, D., Pantović, I. (2025). Development of phonological skills within the project-based approach in preschool institutions. *Logopedija danas*, 2, 43–52. [In Serbian]
- Stanković, S., Spasić, J., Petrović Dušanović, K. (2022). Opportunities for the development of fine motor skills at preschool age through the phonetic gymnastics program. *Uzdanica*, 19 (2), 215–227. [In Serbian]

Jelena Lj. Spasic⁷

University of Kragujevac, Faculty of Pedagogical Sciences in Jagodina
Department of Philological Sciences, Jagodina (Serbia)

Sladana S. Stanković⁸

Jelena S. Jančić⁹

University of Kragujevac, Faculty of Pedagogical Sciences in Jagodina
Department of Didactic and Methodological Sciences
Jagodina (Serbia)

INTEGRATION OF SPEECH DEVELOPMENT AND PHYSICAL EDUCATION THROUGH INTEGRATED EXERCISES AND GAMES¹⁰

Abstract: The paper presents possibilities for integrating speech development and physical education in working with preschool children. An integrative approach is one of the most important elements of the modernization of educational practice, which is also emphasized in the Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja – Godine uzleta. The paper provides examples of integrated activities that are based on a logical and purposeful connection of content in the areas of speech development and physical education. The contribution of the work is reflected in concrete examples tested in practice, within the framework of integrated planned learning situations that are implemented within the framework of methodological practicums by students of the Preschool Teacher program at the Faculty of Education in Jagodina.

Keywords: methodology of speech development, methodology of physical education, integration, integrative approach, preschool age

7 jelenaspasic2410@gmail.com , <https://orcid.org/0000-0003-2811-5865>

8 sladjana.stankovic@pefja.kg.ac.rs , <https://orcid.org/0000-0002-7320-6822>

9 jelena.janciceva@gmail.com , <https://orcid.org/0009-0008-1192-1338>

10 The implementation of this research was funded by the Ministry of Science, Technological Development and Innovation of the Republic of Serbia (Contract No. 451-03-34/2026-03).